

Feminatíva v mediálnych textoch 21. storočia v slovensko-ukrajinskom komparatívnom kontexte

Viktoriya Machek

Katedra slavistiky, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci

viktoriya.machek01@upol.cz

Kľúčové slová: feminatívum, pomenovanie žien, neologizmus, lexikálno-sémantická skupina, mediálny text

Keywords: feminatives, female personal names, neologism, lexical-semantic group, media text

1 Úvod

Jazyk masmédií najviac reaguje na zmeny v spoločenských vzťahoch, na nové historické a spoločenské okolnosti. Práve v mediálnych textoch sa objavujú slová, ktoré pomenúvajú nové skutočnosti a určujú ich hodnotu. Výskyt čoraz väčšieho počtu feminatív v textoch masmédií svedčí o tom, že ženy získavajú v spoločnosti čoraz väčšiu vážnosť, vykonávajú povolania a činnosti, ktoré boli kedysi výlučne mužskou záležitosťou. Tvorenie nových feminatív v jazyku je teda vyvolané potrebou pomenovať ženu v jej profesii, v politickej, sociálnej činnosti a aj pri iných jej aktivitách. Funkcie médií sa prejavujú nielen v reflexii, ale aj pri presadzovaní nových sociokultúrnych vzorcov správania, keď sa médiá stávajú hybnou silou spoločenských premien a zmien vo vnímaní a interpretácii niektorých spoločenských javov vrátane socializácie žien.

Pod pojmom feminatívum rozumieme všetky pomenovania osoby s vyjadrenou sémantikou „osoba ženského pohlavia“. Najstaršími ženskými pomenovaniami vo všetkých slovanských jazykoch boli heteronymné názvy: *matka, babka, deva, dcéra, sestra, teta* a pod. Tieto feminatíva ostávajú dodnes v jadre slovnej zásoby, avšak heteronymia ako spôsob tvorenia nových slov v súčasných jazykoch nie je produktívna. V mediálnych textoch výskyt feminatív označujúcich ženy podľa rodinných vzťahov, etnickej či národnostnej príslušnosti, ženských antroponým a pod. ostáva dosť vysoký. Ale keď hovoríme o obraze ženy 21. storočia, zameriavame sa najmä na proces feminizácie súčasného ženského lexikónu v súvislosti s feminizáciou súčasnej spoločnosti. Hoci tvorenie ženských osobných pomenovaní z mužských osobných mien prechýľovaním je príznačné pre všetky slovanské jazyky, pravidelnosť ich tvorby a systematickosť fungovania v konkrétnych jazykoch je odlišná.

Cieľom našej práce je načrtnúť spoločné a odlišné tendencie obohacovania ženského lexikónu v súčasnom ukrajinskom a slovenskom jazyku, ako aj procesy ovplyvňujúce fungovanie feminatív v mediálnych textoch 21. storočia.

Dosiahnutie uvedeného cieľa predpokladá identifikovanie novoutvorených (príp. revitalizovaných, aktualizovaných) lexikálnych jednotiek pomenujúcich ženu v mediálnych textoch 21. storočia, zverejnených na stránkach internetu, ich zaradenie do lexikálno-sémantických skupín, ilustráciu a analýzu ich používania v slovenskom a ukrajinskom jazyku, analýzu a porovnanie spôsobov a prostriedkov tvorenia feminatív v skúmaných jazykoch.

2 Feminatíva v mediálnych textoch

Termín neologizmus nemá doteraz presnú a jednoznačnú definíciu. Prevažná časť dnešných výskumov vychádza zo štruktúrno-sémantického prístupu, ktorý je založený na opise jazyka a reči, na ich štruktúrno-sémantickej charakteristike, na skúmaní spôsobov tvorenia nových slov a ich klasifikácii, na zvláštnosti používania neologizmov a ich miesta v systéme súčasného jazyka. Obrovský technický pokrok a zmeny v súčasnej spoločnosti podmieňujú potrebu pomenúvať nové predmety, javy, činnosti a ľudí zaoberajúcich sa týmito činnosťami.

Zmeny v jednotlivých oblastiach vedú k zmenám jazyka. Neologizmus už nie je len jazykový fenomén, ale aj kultúrny a jazykové javy už nemôžu byť vysvetlené, nezohľadňujúc ľudský faktor. Štruktúrne-sémantický prístup sa stále viac kombinuje s kognitívnym, aktivizuje sa sociolingvistický smer skúmania nových javov v jazyku (Kredátusová, 2014, s. 24). Jednoznačnosť definície termínu „neologizmus“ komplikuje aj subjektívnosť vymedzenia kritéria novosti slova, ktorá je základom neologizmu. Tento pojem nadobúda širší význam, ak zoberieme do úvahy, že popri inováciách v spisovnom jazyku existuje veľké množstvo jednotiek, ktoré boli v jazyku predtým, ale boli na „periférii“ jeho systému, boli obmedzené vo svojom fungovaní určitým podsystémom (Зацний – Янков, 2008, s. 6) pre svoje štylistické alebo expresívne zafarbenie.

Slovenčina patrí medzi jazyky s výrazným odlišovaním slovotvorných foriem podľa biologického pohlavia. Už v *Morfológii slovenského jazyka* od roku 1966 ako jediná prekážka tvorenia rodovej korelácie k určitému mužskému alebo ženskému osobnému pomenovaniu sa uvádza absencia denotátu, keď určitý ľudský stav, fyziologické vlastnosti, povolanie, postavenie atď. spoločnosť hodnotí výlučne ako mužské alebo ženské: *hrobár, kamenár, baník, generál, rytier, pán; chyžná, baletka, šestonedielka* a pod. (Ružička, 1966, s. 136). V modernej slovenčine sa však v dôsledku vysokého stupňa socializácie žien a moderných spoločenských procesov zameraných na odstraňovanie rodovej nerovnosti tvoria ženské mená takmer ku všetkým mužským nominantom na označenie osoby podľa povolania a činnosti: *agronómka, dôstojníčka, majsterka, ministerka, poručička, prírodovedkyňa* atď.

M. Sokolová poukazuje na nezanedbateľný posun smerujúci k zvýšenému uvádzaniu feminatív v súčasných slovníkoch, zatiaľ čo v ich starších vydaniach, ako aj v pravidlách pravopisu feminatíva často chýbali. V súčasných slovníkoch (od roku 1997) sa ženská podoba neuvádza pri malom počte neologizmov mužského rodu, ako napr. *boss, kouč* (Sokolová, 2007, s. 26).

Neologizmy (vrátane feminatív) sú zachytené v *Slovníku súčasného slovenského jazyka*, na ktorom pracuje kolektív autorov Slovenskej akadémie vied. Podkladom pre tvorbu slovníka je Slovenský národný korpus. Sú zároveň aj predmetom skúmania v štúdiách viažucich sa na prípravu *Slovníka slovenských neologizmov* pod vedením M. Ološtiaka (Gianitsová-Ološtiaková – Ološtiak – Rešovská, 2015; Ološtiak – Rešovská – Gianitsová, 2021). Problematikou tvorenia slov v 20. storočí sa zaoberali J. Horecký, L. Dvonč, J. Furdík, K. Hegerová, J. Kačala, S. Ondrejovič, D. Oravcová, J. Branická a iní. Od 90. rokov 20. storočia vychádzajú práce K. Buzássyovej, J. Horeckého, J. Bosáka a iných, venované dynamickým procesom a problémom obnovy slovnej zásoby slovenčiny. Vedecké články venované problému neologizácie nachádzame v jazykovedných časopisoch ako *Kultúra slova*, *Slovenská reč*. Ich autormi sú S. Duchková, M. Pisárčiková, J. Jacko a iní.

Súčasný skúmanie tvorenia a používania feminatív v slovenčine sa uskutočňuje najmä v kontexte odporúčaní Európskej únie a Rady Európy o používaní „rodovo vyváženého“ jazyka a odstránení „sexizmu v jazyku“ (Cviková, 10/2009 – 03/2015; Urbancová, 2010, s. 558–570; Štefaňáková, 2020) alebo sú venované skloňovaniu a prechýľovaniu ženských antroponým, väčšinou regionálneho alebo cudzieho pôvodu (Molnár Satinská – Valentová, 2016). Štúdie slovotvorných prostriedkov a spôsobov tvorby a používania ženských apelatívnych pomenovaní v modernej slovenčine sú epizodické (keďže tvorba feminatív v slovenčine je fenomén, ktorý má dlhoročnú tradíciu a riadi sa prísnyimi jazykovými pravidlami).

V ukrajinskom jazyku tvorenie prechýlených ženských mien má svoje špecifiká. Hoci tendencie smerujúce k tvoreniu a používaniu feminatív v ukrajinčine pokrývajú celé historické obdobie začínajúc predspisovným (Брыс, 2009, s. 61–69), pod vplyvom celého súboru určitých jazykových a mimojazykových faktorov však tento jav nenadobudol pravidelný a povinný status. Ako prekážky prechýľovania názvov osôb bádatelia (A. Arkhangelska, L. Nedbailo, I. Fe-

keta, L. Masenko, V. Merinov, I. Volovenko, E. Karpilovska, L. Kysliuk, I. Shpitko atď.) uvádzajú konflikt homoným v lexikálnom systéme ukrajinského jazyka: *жниварка* (stroj na žatie obilných rastlín), *вівчарка* (plemeno psov) atď., vznik pre ukrajinský jazyk netypického hromadenia spoluhlások na morfológickom šve: *арбітр*, *драматург*, *психіатр* a pod., neprirodzenosť pripájania formantu -к(а) k množstvu slovotvorných základov cudzieho pôvodu: *філолог*, *картограф*, *філософ*, *бібліофіл*, k mužským osobným pomenovaniam na -ець: *мудрець*, *закарпатець*, na -ик, -ік: *практик*, *холерик*, *класик*, *трагік*, ku zloženým substantívam mužského rodu s druhou časťou -знавець: *мовознавець*, *театрознавець*, s druhým slovesným základom: *землемір*, *винороб*, *екскурсовод* a pod. V niektorých prípadoch rodová korelácia „mužské osobné meno“ – „ženské osobné meno“ nie je regulárna, povinná, pretože podstatné mená mužského rodu pôsobia predovšetkým ako zovšeobecnené osobné mená a označujú osoby mužského aj ženského pohlavia. Takéto mená sa často používajú, keď pohlavie osoby nie je rozhodujúce, napríklad pri pomenovaní osoby podľa povolania, funkcie, titulu.

V podmienkach nezávislosti ukrajinského štátu v snahe zapojiť sa do európskej kultúry s jej ideológiou rodovej rovnosti, distancovať sa od dlhoročných vplyvov dominantného ruského jazyka, sa proces feminizácie ženského lexikónu výrazne aktivizuje. Výskyt novoutvorených feminatív nezachytených v akademických slovníkoch ukrajinského jazyka, ignorancia pravidiel ich tvorenia, najmä v jazyku mediálnych prostriedkov, vedie k horúcim diskusiám v kruhu jazykových expertov vrátane diskusií v internetovom priestore (pozri napr. Труш, 2019; Смоляр, 2017; Maksymus, 2017¹). Celá plejáda ukrajinských jazykovedcov sa zhoduje v tom, že je čas „prelomiť tradície“ (Космеда, 2014, s. 161–172) a pomenovať ženy vo všetkých ich aktivitách osobitným nominantom v ženskom rode, pretože maskulinizácia je fenomén, ktorý je v rozpore s morfológickou a syntaktickou normou ukrajinského jazyka, umelo zavedený do ukrajinčiny s cieľom „zosúladiť“ jej spisovné normy s normami dominantného ruského jazyka (Пузыренко, 2008, s. 219–225) a jediným obmedzovačom slovotvornej feminizácie bola a ostáva irelevantnosť referenta. Iní, nemenej autoritatívni výskumníci jazyka a reči, bez popierania tézy, že prechýľovanie je fenomén vlastný ukrajinskému jazyku, ako aj iným slovanským jazykom s rozvinutou kategóriou rodu, však zdôrazňujú, že súčasná norma ukrajinského jazyka vo väčšine prípadov inklinuje k maskulínam v generickej funkcii na označenie ženy podľa jej profesijnej, verejnej, politickej, vedeckej a inej činnosti a varujú pred bezmyšlienkovitou tvorbou a používaním feminatív, ktoré môžu viesť k nivelizácii pojmu spisovnej normy (Архангельська, 2013, s. 28–29). Nie vždy je možné načrtnúť hranicu medzi tými demokratickými fenoménmi, ktoré spisovný jazyk skutočne potrebuje, ale ktoré boli v predchádzajúcich obdobiach jeho vývoja umelo obmedzované, a tými, ktoré sa formujú zbytočne len ako pocta móde a majú výrazové prostriedky rôznych štýlov a žánrov (Тараненко, 2008, s. 16).

Problematickou tvorenia a používania feminatív v rôznych aspektoch sa zaoberali A. Arkhanhelska, O. Taranenko, M. Brus, Ch. Datsyshyn, A. Zahnitko, A. Kysliuk, O. Kis, O. Malachova, N. Maliuha, A. Neliuba, O. Ponomariv, S. Semeniuk, O. Styshov, I. Shpitko a iní.

O. Sinchak poznamenáva, že norma nepoužívať feminatíva v ukrajinskom jazyku je prevzatá z ruskej jazykovej normy, zatiaľ čo u Slovákov, Čechov, Chorvátov a iných slovanských národov, ktoré nehraničia s Ruskom, sa feminatíva používajú, a preto má význam usmerňovať ukrajinčinu smerom k zblížovaniu s inými slovanskými jazykmi (Чорнієвич, 2018). Tvorenie názvov osôb v porovnávacom aspekte na materiáli ukrajinského a slovenského jazyka vrátane ženských osobných pomenovaní skúmali L. Budnikova, I. Shpitko, J. Kredátusová.

Štúdie novej lexiky na materiáli rôznych slovanských jazykov ukazujú, že procesy, ktoré prebiehajú v moderných jazykoch, sú identické a spôsoby a prostriedky dopĺňania slovnej zásoby sú podobné, hoci v každom jazyku majú svoje špecifické črty. Všeobecné vonkajšie činitele obnovy lexiky, ako intelektualizácia, internacionalizácia a globalizácia, demokratizácia,

¹ Dostupné na internete: <<https://maksymus.wordpress.com/2017/11/09/500520/>> [Cit. 2022-18-02.]

aktualizácia a racionalizácia, prispievajú k vzniku nových pomenovaní ženských osôb najmä podľa profesie, povolania, zamestnania, funkcie, podľa sociálneho a spoločenského postavenia, profesijnej, záujmovej, obľúbenej činnosti, predmetu činnosti, členstva či prívrženectva k politickým, kultúrnym, ideologickým a iným prúdom a pod.

V mediálnych textoch 21. storočia zverejnených na stránkach internetu je obsiahnutý obrovský počet ženských pomenovaní osôb. Najvýraznejšiu dynamiku vo formovaní obrazu súčasnej ženy podľa nás vykazujú feminatíva troch sémantických skupín. Ženské názvy osôb: 1. podľa profesie, povolania a zamestnania, 2. podľa vykonávanej funkcie, 3. podľa predmetu činnosti, obľúbenej či charakteristickej činnosti.

Medzi novými ženskými názvami osôb **podľa profesie, zamestnania a povolania** sú napríklad názvy v oblasti módy a štýlu: *štylistka, dizajnérka, vizážistka*: *Štylistka Zuzana Kanišová o tom, ako sa dnes správajú luxusné značky, čo skrýva jej šatník a prečo dáva prednosť jednoduchosti* (Čulenová, 2021), *Ako vizážistka už vyše 10 rokov poskytujem líčenie a vlasový styling pre akúkoľvek príležitosť*², „Dostala som slobodu vyjadriť sa a mohla som plávať, kam som chcela,“ hovorí *dizajnérka*, ktorá sa pre svoju kreatívnu povahu v slovenských školách často cítila nepochopená³, *Vyšudovala som Ekonomickú univerzitu v Bratislave, ale po jej ukončení som sa začala venovať práci interiérovej dizajnérky*⁴. Podobné názvy profesií má aj ukrajinčina: *The Village* Україна дізнається в людей різних професій, як вони заробляють і витрачають гроші. У новому випуску говоримо з *персональною стилісткою* (osobná štylistka, prel. V. M.)⁵, *Кожна нова колекція дизайнерки* (dizajnérka, prel. V. M.) створюється з урахуванням останніх трендів high fashion. Це також елементи гардеробу, які відповідають традиціям різних країн світу⁶. *Коко Шанель. Як знаменита модельєрка* (módna návrhárka, prel. V. M.) *подарувала жінкам свободу*⁷.

Medzi ďalšími pomenovaniami ženy v jej profesii sú pomerne nedávno vzniknuté názvy v sfére biznisu, práva, zdravotníctva, médií a v iných sférach, do ktorých sa ženy začali aktívne zapájať: *(šéf)manažérka, arteterapeutka, (ex)moderátorka, mediátorka, imunologička, copywriterka* a pod.: *Dôležitú úlohu pri Júliinej tvorbe zohráva odborné vedenie jej arteterapeutky Anny Vaškovej Košičáckovej*⁸, „Som veľmi šťastná byť súčasťou tohoto celého, pretože to, čo robíme zachraňuje životy“, hovorí Lucy Tombe, *MAGNA supervízorka* imunizačného programu v táboroch UN v Jube, Južný Sudán⁹, *Cieľavedomá copywriterka* však nezaháľala ani chvíľku a naďalej vytrvalo pracovala na rozvíjaní svojej firmy¹⁰, *Ako mediátorka som povinná viesť mediáciu nezávisle, nestranné, čestne a svedomite a zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, ktoré sú predmetom mediácie*¹¹. Feminatíva na označovanie žien v týchto profesiách sa objavujú aj v ukrajinčine: *Українські медійниці* (redaktorka, prel. V. M.) *засуджують вирок білоруським журналісткам* (novinárka, prel. V. M.) *Катерині*

² Dostupné na internete: <<https://www.reavizaz.sk/>> [Cit. 2022-15-02.]

³ Dostupné na internete: <<https://zivot.pluska.sk/pribehy/uspesna-dizajnerka-katarina-stupavska-vnima-steny-ako-zen-ske-krivky-ktore-sije-mieru>> [Cit. 2022-16-02.]

⁴ Dostupné na internete: <<https://www.kozackova.sk/interierova-dizajnerka>> [Cit. 2022-15-02.]

⁵ Dostupné na internete: <<https://www.the-village.com.ua/village/business/personal-account/308469-vlasniy-rahunok-personalna-stilistka>> [Cit. 2022-18-02.]

⁶ Dostupné na internete: <<https://ukrainianpeople.us/топ-7-українських-дизайнерів-відомих-у/>> [Cit. 2022-18-02.]

⁷ Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/ukrainian/vert-cul-55906675>> [Cit. 2022-16-02.]

⁸ Dostupné na internete: <<https://presov.korzar.sme.sk/c/7655086/autisticke-dievca-z-presova-bude-vystavovat-v-muzeu-andyho-warhola.html>> [Cit. 2022-11-02.]

⁹ Dostupné na internete: <<https://www.magna.org/sk/news/ockovanim-snizujeme-umrtnost-v-uprechlickych-taborech/>> [Cit. 2022-12-02.]

¹⁰ Dostupné na internete: <<https://www.podnikajte.sk/domace-pribehy/copywriterka-ivica-duricova>> [Cit. 2022-12-02.]

¹¹ Dostupné na internete: <<http://mediator-presov.sk/o-mne>> [Cit. 2022-12-02.]

Бахваловій та Дарії Чульцовій¹², Марія Кузьменко (Київ). У минулому **медіааналітикиня** (mediálna analytička, prel. V. M.), **зараз UX Designer**¹³, **Лікарка-імунологія** (imunologička, prel. V. M.) та **алергологія** (alergiológička, prel. V. M.) Валентина Чоп'як під час обговорення програми відновлення «Львів завтра» дала практичні поради, як уберегтися від інфекцій та зміцнити своє здоров'я у період пандемії¹⁴, Учасницею чергової бесіди стала відома **адвокатка** (advokátka, prel. V. M.) і **медіаторка** (mediátorka, prel. V. M.) Вікторія Поліщук¹⁵. V slovenských mediálnych textoch nachádzame aj prechýlené názvy s komponentom *koučka*, hoci toto feminatívum nie je zachytené v súčasných slovníkoch: **Z ma-nažérky sex koučka: Simona pomáha ľuďom mať lepší styk aj vzťahy**¹⁶. Kompozitné lexémy s týmto komponentom, ako aj samotné prechýlené ženské pomenovanie *koučka* sa používa aj v ukrajinských mediálnych textoch: **Як повідомляв OBOZREVATEL, раніше психологія** (psychologička, prel. V. M.) і **лайф-koučka** (life koučka, prel. V. M.) Франческа Тігінян розповіла про кілька прийомів, які допоможуть сподобатися людям¹⁷, Ліліана Семенюта, **koučka** (koučka, prel. V. M.), **бізнес-тренерка** (biznis trénerka, prel. V. M.), голова ГО «Вік можливостей» відповідала на запитання учасниць майстер-класу «Як ефективно досягати фінансової незалежності».

Viac „viditeľnými“ sa stali ženy aj v odboroch súvisiacich s technickým pokrokom, so vznikom počítačov, mobilných telefónov, IT technológií. V rozhovore s Petrou Závadskou čítame: **Vyštudovala informatiku na Technickej univerzite v Košiciach, popri štúdiu pracovala ako testerka mobilných aplikácií, pri ktorých aj ostala – ako programátorka**¹⁸. Podobná situácia je aj s ukrajinskými ženami: **Після закінчення курсів новоспечена програмістка** (programátorka, prel. V. M.) **стала шукати роботу**¹⁹, «Я вже пів року **айтішниця**» (IT-čkáarka, prel. V. M.), — **гордо каже Діана**²⁰, **Перед співбесідою на посаду тестувальниці** (testerka, prel. V. M.) **брат мене «прокачав», тож до технічних питань я була готова**²¹.

V sémantickej skupine pomenovaní žien podľa profesie, zamestnania a povolania však v ukrajiničine používanie feminatív nie je pravidlom: **Біль у вухах та різкий біль у горлі: лікар-імунолог** (imunológ, prel. V. M.) **розповіла про симптоми штаму «Омікрон»**²², **Вбрання від дизайнера** (dizajnér, prel. V. M.) **Валерії Ковальської представлені майже у всьому світі: Північній Америці, Європі та Азії**²³, **Я – Юлія Левін, консультант-kouч** (konzultant, kouč, prel. V. M.) **у сфері особистих фінансів**²⁴.

Pre slovenskú jazykovú tradíciu prechýľovanie je jav pravidelný a nepopierateľný. Avšak popri existencii ženského prechýleného mena aj tu nachádzame prípady používania názvov

¹² Dostupné na internete: <<https://zmina.ua/statements/ukrayinski-medijnyczi-zasudzhuyut-vyrok-biloruskym-zhurnalistkam-kateryni-bahvalovij-ta-dariyi-chulczovij/>> [Cit. 2022-18-02.]

¹³ Dostupné na internete: <<https://happymonday.ua/yak-zhurnalistka-zhongler-ta-analitikynya-zminyly-profesiyu-j-perejshly-v-it/>> [Cit. 2022-16-02.]

¹⁴ Dostupné na internete: <<https://city-adm.lviv.ua/news/science-and-health/medicine/278990-likarka-imunolohynia-rozpovila-iak-zmitsnyty-imunitet-pid-chas-pandemii/>> [Cit. 2022-15-02.]

¹⁵ Dostupné na internete: <<https://helsinki.org.ua/articles/viktoriia-polishchuk-karantyn-zbilshyv-kilkist-zvernenn-domen-iak-do-advokatky-u-sferi-trudovoho-prava/>> [Cit. 2022-12-02.]

¹⁶ Dostupné na internete: <<https://hashtag.zoznam.sk/simona-macorova-sex-koucka/>> [Cit. 2022-14-02.]

¹⁷ Dostupné na internete: <<https://news.obozrevatel.com/ukr/lady/psychology/zhinka-rozpovila-chomu-rozluchilasya-z-idealnim-cholovikom-pislya-20-rokiv-shlyubu.htm>> [Cit. 2022-18-02.]

¹⁸ Dostupné na internete: <<https://ajtyvit.sk/zeny-v-it/petra-zavadska/>> [Cit. 2022-18-02.]

¹⁹ Dostupné na internete: <<https://dev.ua/news/diana-kushnir-pisarenko>> [Cit. 2022-16-02.]

²⁰ Dostupné na internete: <<https://dev.ua/news/diana-kushnir-pisarenko>> [Cit. 2022-18-02.]

²¹ Dostupné na internete: <<https://happymonday.ua/yak-zhurnalistka-zhongler-ta-analitikynya-zminyly-profesiyu-j-perejshly-v-it/>> [Cit. 2022-18-02.]

²² Dostupné na internete: <<https://leopolis.news/post/57633/bil-u-vuhah-ta-rizkyy-bil-u-gorli-likar-imunolog-rozpovila-pro-symptomy-shtamu-omikron>> [Cit. 2022-15-02.]

²³ Dostupné na internete: <<https://www.rbc.ua/ukr/stylar/lidiya-taran-raskryla-imya-dizaynera-svoih-1643047511.html>> [Cit. 2022-18-02.]

²⁴ Dostupné na internete: <<http://julija.levin.tilda.ws/>> [Cit. 2022-18-02.]

osôb na identifikáciu osoby ženského pohlavia v neprechýlenej podobe. Príznačné je, že aj samotné ženy ich používajú na sebaidentifikáciu v niektorých profesiách, či už kvôli prianiu neakcentovať pozornosť na pohlavie, či z dôvodu, že mužské pomenovanie znie prirodzenejšie v niektorých profesiách, ktoré spoločnosť zvykla vnímať ako mužské. V už spomínanom rozhovore Petra Závadská na otázku „Na akej pozícii pracuješ?“ odpovedá: *Momentálne som **freelancer** a som **senior Android programátor** pre jeden fínsky start-up*²⁵. Podobné príklady nachádzame aj v iných textoch médií: *Vzdelávam sa stále. Ak chcem byť dobrý **copywriter** musím mať určité vedomosti, musím byť empatická a všestranná*²⁶, „*Ako **umelec** som sa už narodila, nedokážem byť nikým iným,*“ *hovorí **návrhárka** štýlových tapiet*²⁷.

Nezanedbateľný je aj jazykový obraz ženy **podľa vykonávanej funkcie**. Do súťaže „**Líderka** roka 2021“ môže byť nominovaná žena, ktorá svoj voľný čas venuje aktivitám v rôznych oblastiach verejného života a vo svojej komunite – obci, časti obce, mikroregiónu, v zastupiteľstve je uznávanou osobnosťou – „**líderkou**“²⁸, *Tu na Svk som pracovala ako **tím líderka** v upratovaní servisu, ale nevyhovuje mi zodpovedať za prácu druhých*²⁹, „*Prírodné cintoríny nie sú výstrelok ekoaktivistov. Od ľudí počúvame, že humanizujeme pohrebníctvo,*“ *hovorí **celebrantka***³⁰. Obraz modernej ženy ako štátnej, verejnej politickej činiteľky, osoby na čele organizácie, podniku, úradu a pod. demonštrujú mnohé príklady: *Dostala otázku, ako konkrétne chce v úlohe **predsedníčky Európskeho parlamentu** podporovať ženy...*³¹, *Počas vypočúvania však Metsolová urobila dobrý dojem, každého poslanca a **poslankyňu** napríklad na znak rešpektu oslovovala krstným menom*³², *Primátorka mesta Andrea Turčanová totiž nepodpísala uznesenie o schválení rozpočtu na rok 2022*³³, *Prezidentka sa s predstaviteľmi cirkvi a náboženských spoločností zhodla na tom, že napätie v spoločnosti aj vplyvom pandémie je mimoriadne veľkým problémom*³⁴, *Generálny tajomník OSN António Guterres oslovil bývalú nemeckú kancelárku Angelu Merkelovú (67) s pracovnou ponukou: ponúkol jej pozíciu **predsedníčky poradnej rady**, na čele ktorej stoja spravidla niekdajší prezidenti či šéfovia vlád. Exkancelárka ponuku odmietla, potvrdila Merkelovej kancelária*³⁵, *Metsolovú teraz Zdechovský označil*

za „*skvelú **vyjednávačku***“, ktorá vie byť „*tvrdá, a pritom je to milý človek*“³⁶. V Slovníku slovenského jazyka sa slovo vyjednávačka uvádza iba s významom (hovor.) „vyjednávanie“. „Vyjednávačky neviedli k nijakému cieľu“ (Peciar, 1965).

Pomenovania ženy tejto sémantickej skupiny podľa našich pozorovaní sa vždy používajú v ich prechýlenej podobe. Zaužívané sú v slovenčine aj feminatíva na označenie ženy podľa

²⁵ Dostupné na internete: <<https://ajtyvit.sk/zeny-v-it/petra-zavadska/>> [Cit. 2022-18-02.]

²⁶ Dostupné na internete: <<https://napiseme.sk/ja-som-vas-copywriter/>> [Cit. 2022-18-02.]

²⁷ Dostupné na internete: <<https://zivot.pluska.sk/pribehy/uspesna-dizajnerka-katarina-stupavska-vnima-steny-ako-zenske-krivky-ktore-sije-mieru>> [Cit. 2022-18-02.]

²⁸ Dostupné na internete: <<https://www.vipa.sk/vyhlasujeme-20-rocnik-sutaze-vidiecka-zena-roka-liderka-roka-2021>> [Cit. 2022-16-02.]

²⁹ Dostupné na internete: <<https://www.domelia.sk/profil/upratovanie-pomoc-v-domacnosti/94446>> [Cit. 2022-18-02.]

³⁰ Dostupné na internete: <<https://www.tyzden.sk/rozhovory/69201/prirodny-cintorin-cim-viac-je-clovek-v-kontakte-s-pripravou-pohrebu-tym-viac-je-v-kontakte-s-reality-straty-blizkeho-cloveka/?ref=kat>> [Cit. 2022-14-02.]

³¹ Dostupné na internete: <<https://www.postoj.sk/97042/mohla-by-ho-viest-zena-v-ceste-jej-stoji-nazor-na-potraty>> [Cit. 2022-18-02.]

³² Dostupné na internete: <<https://www.postoj.sk/97042/mohla-by-ho-viest-zena-v-ceste-jej-stoji-nazor-na-potraty>> [Cit. 2022-18-02.]

³³ Dostupné na internete: <<https://www.kosiceonline.sk/presov-vstupi-do-noveho-roka-v-rozpocetovom-provizoriu-primatorka-nepodpísala-uznesenie-k-rozpocetu>> [Cit. 2022-16-02.]

³⁴ Dostupné na internete: <<https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/614205-prezidentka-diskutovala-s-cirkvami-o-zmiernení-napatia/>> [Cit. 2022-18-02.]

³⁵ Dostupné na internete: <<https://spravy.pravda.sk/svet/clanok/613916-guterres-udajne-ponukol-merkelovej-poziciu-sefky-poradnej-rady-osn/>> [Cit. 2022-12-02.]

³⁶ Dostupné na internete: <<https://www.postoj.sk/97042/mohla-by-ho-viest-zena-v-ceste-jej-stoji-nazor-na-potraty>> [Cit. 2022-15-02.]

určitých cirkevných funkcií, najmä v evanjelickej cirkvi: **Biskupka** Evanjelickej cirkvi v strednom Nemecku (EKM), Ilse Junkermannová, končí vo svojej 10-ročnej funkcii³⁷. Neprechýľuje sa len prevzatý nominant *ataše*: *V minulosti slúžila ako maltská ataše pre právnu a justičnú spoluprácu s Európskou úniou...*³⁸.

Generické maskulínium sa používa najmä na všeobecné označenie postu, titulu, funkcie a pod., keď sa nepoukazuje na konkrétnu osobu: *Merkelová, ktorá bola nemeckou kancelárkou 16 rokov, sa v tohtoročných parlamentných voľbách rozhodla nekandidovať a znovu sa neuchádzať o post spolkového kancelára*³⁹, *Amnesty sa rozhodla udeliť Grete Thunbergovej titul Veľvyslanec svedomia za jej aktivity, ktorých cieľom je upozorniť verejnosť na riziká súvisiace so zmenou klímy*, ale v tom istom článku aj: *Cena Veľvyslanec či Veľvyslankyňa svedomia je najvyšším ocenením, aké udeľuje Amnesty International*⁴⁰.

V ukrajinských médiách neexistuje doteraz zjednotený prístup k identifikácii ženy. Na označenie toho istého denotátu nachádzame feminatíva – slovotvorné varianty utvorené od mužského motivanta pomocou rozličných afixov, ale aj neprechýlené názvy osôb na označenie žien: **Посолка** (veľvyslankyňa, prel. V. M.) *Німеччини в Україні Анка Фельдгузен вважає масштабне військове вторгнення Росії на цьому етапі малоімовірним. Про це дипломатка* (diplomatka, prel. V. M.) *написала у зверненні до співгромадян, які проживають в Україні*⁴¹, **Послиня** (veľvyslankyňa, prel. V. M.) *Німеччини в Україні Анка Фельдгузен із робочим візитом приїхала до Херсона*⁴², **Посол** (veľvyslanec, prel. V. M.) *США Марі Йованович приїхала до України влітку 2016-го у розпал виборчої кампанії на батьківщині [...]. Йованович — кар'єрний дипломат* (kariérny diplomat, prel. V. M.)⁴³, **Канцлерка** (kancelárka, , prel. V. M.) *єдина в останні роки правила відносно твердою рукою і Євросоюзом, і Німеччиною, і міне чимало часу, поки їй знайдуть заміну*⁴⁴, **Німецька канцлериня** (kancelárka, prel. V. M.), *яка займає цей пост четвертий термін поспіль, відома тим, що майже не знає втоми, пише 27 червня німецький таблоїд Bild*⁴⁵, *У грудні 2014 року напередодні з'їзду партії ХДС канцлер* (kancelár) *відчула нездужання під час інтерв'ю з телеканалом ZDF*⁴⁶, **Мерка** (primátorka, prel. V. M.) *Парижа Анн Ідальго має намір стати першою президенткою* (prezidentka) *Франції*⁴⁷, *П'ять років була мером* (primátor, prel. V. M.) *міста Рава-Руська. Очолила місто в 30 років і стала наймолодшою жінкою-мером* (primátorka, prel. V. M.) *в Україні*⁴⁸, **Прем'єрка** *Фінляндії*

³⁷ Dostupné na internete: <<https://www.ecav.sk/aktuality/spravodajstvo/zahranicie/biskupka-ilse-junkermannova-konci-vo-svojej-funkcii-predstaviteľa-cirkvi-a-politiky-vzdavaju-hold-jej-10-rocnemu-posobeniu>> [Cit. 2022-12-02.]

³⁸ Dostupné na internete: <<https://www.postoj.sk/97042/mohla-by-ho-viest-zena-v-ceste-jej-stoji-nazor-na-potraty>> [Cit. 2022-15-02.]

³⁹ Dostupné na internete: <<https://www.trend.sk/spravy/merkelova-vyzvala-zeny-aby-viac-zapajali-politiky>> [Cit. 2022-14-02.]

⁴⁰ Dostupné na internete: <<https://svet.sme.sk/c/22214305/thunbergova-prevzala-cenu-velvyslanec-svedomia-od-amnesty-international.html>> [Cit. 2022-12-02.]

⁴¹ Dostupné na internete: <<https://www.dw.com/uk/nimetska-posolka-u-kyievi-imovirnist-rosiiskoho-napadu-ye-nyz-koiu/a-60238360>> [Cit. 2022-13-02.]

⁴² Dostupné na internete: <<https://ks.suspilne.media/news/48557>> [Cit. 2022-15-02.]

⁴³ Dostupné na internete: <<https://hromadske.ua/posts/posol-ssha-my-vydiliaiemo-odnu-vazhlyvu-reformu-stvorennia-antykoriupciinoho-sudu>> [Cit. 2022-18-02.]

⁴⁴ Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/ukrainian/features-58690209>> [Cit. 2022-16-02.]

⁴⁵ Dostupné na internete: <<https://ua.korrespondent.net/world/4112184-u-merkel-novy-kryz-scho-zi-zdoroviam-kan-tlerky>> [Cit. 2022-18-02.]

⁴⁶ Dostupné na internete: <<https://ua.korrespondent.net/world/4112184-u-merkel-novy-kryz-scho-zi-zdoroviam-kan-tlerky>> [Cit. 2022-15-02.]

⁴⁷ Dostupné na internete: <<https://www.dw.com/uk/merka-paryzha-ann-idalho-maie-namir-staty-pershoiu-prezy-dentkoiu-frantsii/a-59157965>> [Cit. 2022-12-02.]

⁴⁸ Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/ukrainian/news-58955706>> [Cit. 2022-18-02.]

вибачилася за похід у клуб після контакту із захворілим на ковід⁴⁹, **Прем'єр-міністр** (premiér, prel. V. M.) **Фінляндії** **Санна Марін** вибачилася за похід у нічний клуб в Гельсінкі після контакту із захворілим на ковід міністром закордонних справ⁵⁰, **За підсумками підрахунку протоколів із понад 85 % виборчих дільниць лідером перегонів є експрем'єрка** (expremiérka, prel. V. M.) **Майя Санду**⁵¹, **Лідер** (líder, prel. V. M.) «**Батьківщини**» **Юлія Тимошенко** звернулася до команди партії «Слуга народу»⁵², **Навіть якщо шеф чи шефіня** (šéfka, prel. V. M.) **поза роботою або на корпоративі цілком нормальна людина, все одно службові обов'язки, субординація, форс-мажори хоча б раз призводили до «контри» [...] А ще краще, самі станьте шефом** (šéf, prel. V. M.) – **лідеркою** (líderka, prel. V. M.) **у своєму колективі та самі керуйте своїм життям**⁵³.

Keď sa hovorí o rozšírení práv ženy v cirkevnej sfére, na pomenovanie žien sa používajú prechýlené názvy podľa vykonávaných funkcií, ktoré sa netýkajú priamo bohoslužieb: **Папа Римський Франциск** виступає за поступове розширення ролі жінок у Ватикані. У серпні минулого року він призначив шістьох жінок на керівні посади в раді, яка курує фінансами Ватикану. Раніше Папа вже призначав жінок **заступницями міністра закордонних справ** (náместníčka ministra zahraničných vecí, prel. V. M.), **директорками** (riaditeľka, prel. V. M.) **музейів Ватикану і заступницями глави пресслужби** (zástupkyňa vedúceho tlačovej kancelárie, prel. V. M.) **Ватикану. Також чотири жінки за Франциска стали радницями Синоду єпископів** (poradkyňa Biskupskej senody), який готує важливі зустрічі. Але Франциск створив також комісії для вивчення історії **жінок-дияконів** (diakonka, prel. V. M.) в перші століття існування католицької церкви, відповідаючи на заклики жінок дозволити їм займати ці посади⁵⁴, **Кількість жінок-священників** (kňazka, prel. V. M.) у Швеції перевищила кількість чоловіків⁵⁵. У тому ж році в сан єпископа Стокгольма звели відкриту лесбійку – 55-річну Єву Брунне. Вона стала першою у світі **єпископом-лесбійкою** (biskupka lesbička, prel. V. M.) **та п'ятою жінкою-єпископом** (biskupka, prel. V. M.) у Швеції⁵⁶. Zriedkavejšie prenikajú feminatíva aj do bohoslužobnej sféry: **І якщо ви досі не втратили свідомість, читаючи ці рядки, і не кинулись палити антисоциалістичні свічки – єпископка** (biskupka, prel. V. M.) **Брунне пошлюблена із Гуніллою Ліндон, яка є священницею** (kňazka, prel. V. M.), **до того ж ця пара виховує сина**⁵⁷. Prekážkou pri ich používaní môže byť pôvodná sémantika nominanta – „manželka osoby vo funkcii cirkevného služobníka“. Ako napr. „Молода, але змарніла, убого вбрана жінка щось шепоче на вухо поважній старій **вдові-дияконисі** (Леся Українка, II, 1951, 227)“ (Білодід, 1970 – 1980, II. d., s. 293).

Takéto neustálené používanie feminatív ukrajinskými médiami vyvoláva horúce diskusie v ukrajinskej spoločnosti. Jazykoví experti a expertky sa aktívne zapájajú do týchto diskusií. V internetovom priestore nachádzame odporúčania jazykovedcov tvoriť feminatíva ku všetkým pomenovaniam osôb mužského rodu, prevažne pomocou formantu -ka alebo pomocou iných

⁴⁹ Dostupné na internete: <https://lb.ua/world/2021/12/09/500570_premierka_finlyandii_vibachilasya.html> [Cit. 2022-18-02.]

⁵⁰ Dostupné na internete: <https://lb.ua/world/2021/12/09/500570_premierka_finlyandii_vibachilasya.html> [Cit. 2022-18-02.]

⁵¹ Dostupné na internete: <<https://volynua.com/posts/v-moldovi-porahuvali-mayzhe-usi-golosi-liderom-e-ekspremerka-mayya-sandu>> [Cit. 2022-18-02.]

⁵² Dostupné na internete: <<https://www.pravda.com.ua/news/2019/11/14/7231943/>> [Cit. 2022-20-02.]

⁵³ Dostupné na internete: <<https://ukrainky.com.ua/poganyj-shef-shho-robyty-shhob-ne-vbyty-i-spokijno-pracyuvaty/>> [Cit. 2022-18-02.]

⁵⁴ Dostupné na internete: <<https://hromadske.ua/posts/papa-rimskij-rozshiriv-prava-zhinok-u-cerkvi-ta-dozvoliv-yim-prisluzhuvati-bilya-vivtarya>> [Cit. 2022-15-02.]

⁵⁵ Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/ukrainian/news-53503721>> [Cit. 2022-18-02.]

⁵⁶ Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/ukrainian/news-53503721>> [Cit. 2022-18-02.]

⁵⁷ Dostupné na internete: <<https://tsn.ua/lady/authors/zhinka-svyaschenik-rivnoprav-ya-chi-blyuznistvo-1700433.html>> [Cit. 2022-18-02.]

prechýľovacích formantov, ak slovo neznie ľubozvučne (Масалітіна, 2019), neprechýľovať niektoré názvy osôb podľa profesie alebo funkcie (napr. *носола*) (Пономарів, 2017). Teda výber prostriedkov identifikácie ženy v mediálnych textoch ostáva otázkou vkusu a jazykových kompetencií autora. Ako reakcia na túto situáciu je snaha legitimizovať status feminatív na štátnej úrovni: pravidlá tvorenia feminatív sú zakotvené v novom Ukrajinskom pravopise (2019)⁵⁸, prevedené zmeny v Kvalifikátore profesií (Зміна № 9, 2020)⁵⁹. Avšak hovoriť o reálnych zmenách v jazyku a o ich prijatí jazykovou spoločnosťou je zatiaľ predčasné.

Lexikálno-sémantickú skupinu feminatív podľa predmetu činnosti, obľúbenej či charakteristickej činnosti tvoria najmä lexikálne jednotky, ktoré vznikajú v súvislosti s vývojom internetu, televízie, módnych trendov v životospráve a pod. V slovenčine: *Iveta Kopernická je blogerka*, *certifikovaná stylistka a vegánka*, *ktorú sleduje na Instagrame takmer 10-tisíc followerov*⁶⁰, *Mladá youtuberka podceňovala očkovanie, sama skončila na JIS-ke: Prišiel ťažký covid a sype si popol na hlavu!*⁶¹, *Najlepšou kampaňou sa stala kampaň s instagramistkou*. *Upozorňovala na alkoholizmus*⁶², *TikTokerka odhalila trik, vďaka ktorému je možné overiť si, či je partner vo vzťahu verný*⁶³, *Pozri sa na 4 úspešné slovenské influencerky, ktorým v dnešnej dobe patrí svet internetu a srdcia mladých dievčenských fanúšičiek*⁶⁴, *Markizácka superstaristka po rokoch: To je zmena... Z nuliek rovno štvorky!*⁶⁵, *Stand-up komička Simona Salátová (28) sa v pondelok večer predviedla v jojkárskej šou Bez servítky*⁶⁶, *Známu antivaxerku presvedčila na očkovanie až smrť blízkeho*⁶⁷, *Známa vakcinátorka Prokopová hovorí o daroch farmaceutických firiem*⁶⁸. V ukrajinčine: *Форумчанка* (členka fóra, prel. V. M.) *відкрила рахунки для отримання коштів, написала, який одяг потрібен і малюкам, і самій породілі*⁶⁹, *Блогерка-антивакцинаторка* (bloggerka antivaxerka) *з Черкас заявила, що українці та росіяни – один народ*⁷⁰, *В Україні з'явилася перша цифрова інстаграм-інфлюенсерка* (instagramová influencerka) – *Астра Старр [...] Студія FFFAC.ME створила першу в Україні цифрову інфлюенсерку (influencerka) на ім'я Астра Старр [...] Астра переїхала з Берліна до Києва, вона сапіосексуалка* (sapiosexuálka, prel. V. M.), *займається йогою, любить моду і міксує трендові речі зі знахідками в секонд-хенді. Поки інстаграм-блогерка (instagramová bloggerka) знаходиться в Києві, але куди поїде далі – залежить від професійних планів*⁷¹, *Сольний концерт від однієї з найвідоміших*

⁵⁸ Dostupné na internete: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>> [Cit. 2022-18-02.]

⁵⁹ Dostupné na internete: <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1574915-20#Text>> [Cit. 2022-18-02.]

⁶⁰ Dostupné na internete: <<https://noizz.aktuality.sk/fashion/slovenske-fashion-bloggerky/547dff>> [Cit. 2022-18-02.]

⁶¹ Dostupné na internete: <<https://www.topky.sk/cl/11/2249407/Mlada-youtuberka-podcenovala-ockovanie--sama-skoncila-na-JIS-ke--Prisiel-tazky-covid-a-sype-si-popol-na-hlavu->> [Cit. 2022-16-02.]

⁶² Dostupné na internete: <<https://strategie.hnonline.sk/news/marketing/841242-social-media-manageri-vybrali-najlepsie-kampane-na-socialnych-sietach>> [Cit. 2022-15-02.]

⁶³ Dostupné na internete: <<https://obkec.azet.sk/clanok/89rn7e3/tiktokerka-ukazala-jednoduchy-trik-ako-zistit-ci-vas-partner-podvazda/>> [Cit. 2022-18-02.]

⁶⁴ Dostupné na internete: <<https://hashtag.zoznam.sk/styri-zname-slovenske-influencerky-ktore-uspesne-dobyvaju-svet-internetu-ohurili-uz-aj-teba/>> [Cit. 2022-18-02.]

⁶⁵ Dostupné na internete: <<https://www.topky.sk/cl/100314/2138669/Markizacka-superstaristka-po-rokoch--To-je-zmena---Z-nuliek-rovno-stvorky->> [Cit. 2022-15-02.]

⁶⁶ Dostupné na internete: <<https://www1.pluska.sk/soubiznis/domaci-soubiznis/foto-komicka-simona-salatova-ukazala-byt-mega-obyvacka-farebna-kniznica-aha-tu-postel>> [Cit. 2022-14-02.]

⁶⁷ Dostupné na internete: <<https://presov.korzar.sme.sk/c/22790699/ockovali-znamu-antivaxerku-zo-socialnych-sieti-presvedcila-ju-az-smrt-blizkeho.html>> [Cit. 2022-18-02.]

⁶⁸ Dostupné na internete: <<http://oral.sk/znama-vakcinatorka-prokopova-hovori-o-daroch-farmaceutickych-firiem/>> [Cit. 2022-18-02.]

⁶⁹ Dostupné na internete: <<https://ntn.ua/uk/products/programs/svidok/news/2010/05/19/3788>> [Cit. 2022-16-02.]

⁷⁰ Dostupné na internete: <<https://provce.ck.ua/bloherka-z-cherkas-zaiavyla-shcho-ukraintsi-ta-rosiiany-odyn-narod/>> [Cit. 2022-18-02.]

⁷¹ Dostupné na internete: <<http://prportal.com.ua/Fakty/v-ukrayini-zyavilasya-persha-cifrova-instagram-inflyuenserka-astra-starr>> [Cit. 2022-18-02.]

українських **стендап-комікес** (stand-up komička) Наталії Гарінової – це оспівування жінок, безапеляційний і тим смішний глум над чоловіками та іронія над їхніми стосунками⁷², Їх вже можна називати президентської свитою, проте **жінки коміки** (komička, prel. V. M.) — поза політикою⁷³, Виступ **стендаперки** (standaperka, prel. V. M.) перебивають документальні вставки з її подорожі в Нігерію, які ніби верифікують жарти Івонн про кумедні манери нігерійців і стосунки із сім'єю⁷⁴, Лера Мандзюк. Єдина **жінка стендап-комік** (stand-up komička, prel. V. M.) на Закарпатті⁷⁵, **Блогерка-мільйонниця** (bloggerka s miliónom sledovateľov, prel. V. M.) в ТікТок Влада Гармаш. Фото: скріншот з соцмережі⁷⁶, **Ютуберка** (youtuberka, prel. V. M.) Анна Єкименко-Поліщук розповіла, що разом зі своїм чоловіком перехворіла на коронавірус⁷⁷. Інша **фейсбуківка** (používateľka facebooku, prel. V. M.) пише: «От подивіться хоча б на цю сторінку»⁷⁸, Зробила сертифікат, але я не **антиваксерка** (antivaxérka, prel. V. M.)⁷⁹, Лідерку партії «Батьківщина» Тимошенко назвали **топ-антиваксеркою** (top-antivaxérka, prel. V. M.) України⁸⁰, Жінка-натхнення, **інфлюенсер** (influencer, prel. V. M.) і **підприємець** (podnikateľ, prel. V. M.) Тетяна Кодзаєва та сотні інших блогерів приєдналися до проєкту журналу «Financoff» #iloveukraine на підтримку боротьби з коронавірусом»⁸¹.

3 Záver

Ako z uvedeného vyplýva, v oboch skúmaných jazykoch sa zachovali tendencie k prevážajúcemu tvoreniu feminatív od maskulín prechýľovaním. Najproduktívnejším formantom pri prechýľovaní ostáva v oboch jazykoch formant -ka: (slov.) *dizajnér – dizajnérka, programátor – programátorka, kancelár – kancelárka, blogger – bloggerka*/(ukr.) *mediatop – mediatopka, модельєр – модельєрка, мер – мерка, вакциатор – вакциаторка*. V slovenčine ženské názvy osôb podľa profesie, povolania a zamestnania; podľa vykonávanej funkcie; podľa predmetu činnosti, obľúbenej či charakteristickej činnosti sa tvoria vo väčšine prípadov pomocou formantu -ka, zriedkavejšie formantu -yňa: *poslanec – poslankyňa, veľvyslanec – veľvyslankyňa, sudca – sudkyňa, radca – radkyňa*. V ukrajinčine je produktívny aj formant -иця: *айтішник – айтїшниця, тестувальник – тестувальниця, заступник – заступниця, радник – радниця, медійник – медійниця*. Produktivita formantu -иця sa aktivizuje najmä v súvislosti s potrebou tvoriť feminatíva od maskulín, pri ktorých ukrajinská morfológická norma neumožňuje používanie formantu -ka: *імунолог – імунологія, алерголог – алергологія, психолог – психологія*. Nižšiu produktivitu vykazuje formant -еса: *адвокат – адвокатеса, комік – комікеса*. Výber prechýľovacieho formantu je často iba vecou preferencií autora, čo vedie k existencii veľkého počtu slovotvorných dvojtvorov: *шеф – шефка*,

⁷² Dostupné na internete: <<https://slukh.media/texts/ukrainian-stand-up-concerts/>> [Cit. 2022-18-02.]

⁷³ Dostupné na internete: <<https://tickethunt.net/ua/performer/6257/zenskij-kvartal>> [Cit. 2022-18-02.]

⁷⁴ Dostupné na internete: <<https://www.wonderzine.com.ua/wonderzine/culture/culture/3615-kruti-zhinochi-stendap-shou-yaki-viyshli-2020-roku>> [Cit. 2022-18-02.]

⁷⁵ Dostupné na internete: <<https://shotam.info/vony-zmusiat-vas-rehotaty-sim-populiarnykh-ukrainskykh-stendap-komikiv/>> [Cit. 2022-18-02.]

⁷⁶ Dostupné na internete: <<https://shotam.info/tiktok-ta-trendy-top-8-ukrainskykh-tiktokeriv-milyonnykiv/>> [Cit. 2022-18-02.]

⁷⁷ Dostupné na internete: <<https://volyn.tabloyid.com/privatnezhittia/mi-vaktsinovani-ale-privezli-z-odesi-koronavirus-lutska-iutuberka-pro-hvorobu-foto>> [Cit. 2022-18-02.]

⁷⁸ Dostupné na internete: <<https://www.032.ua/news/298354/fejsbuk-lvivan-atakuvav-divnij-virus>> [Cit. 2022-18-02.]

⁷⁹ Dostupné na internete: <<https://shpalta.media/2021/12/07/vakcina-na-paperi-xto-i-dlya-chogo-robit-v-ukraini-falshivi-covid-sertifikati-ta-yaki-mozhut-buti-naslidki/>> [Cit. 2022-18-02.]

⁸⁰ Dostupné na internete: <<https://u-news.com.ua/120826-u-merezhi-potrolyly-tymoshenk-cherez-vakcynaciju-vi-deo.html>> [Cit. 2022-18-02.]

⁸¹ Dostupné na internete: <<https://fostylen.com/kultura/zhinka-nathnennja-influenser-pidpriiemec-tetjana-kodzaeva-pidtrimala-proiekt-iloveukraine/>> [Cit. 2022-18-02.]

шефіння, канцлер – канцлерка, канцлериня, посол – посолка, послиня, послиця, адвокат – адвокатка, адвокатеса.

Z mužských pomenovaní sú utvorené aj niektoré kompozitné názvy a viacslovné pomenovania s komponentom spresňujúcim sféru pôsobenia osoby: (slov.) *arteterapeut* – *arteterapeutka*, *interiérový dizajnér* – *interiérová dizajnérka*, *sex kouč* – *sex koučka*, *tímlíder* – *tímlíderka*, *tester mobilných aplikácií* – *testerka mobilných aplikácií*/(ukr.) *медіааналітик* – *медіааналітикиня*, *лікар-імунолог* – *лікарка-імунологи́ня*, *бізнес-тренер* – *бізнес-тренерка*, *лайф-коуч* – *лайф-коучка*, *заступник глави пресслужби* – *заступниця глави пресслужби*.

V skúmaných lexikálno-sémantických skupinách sa vyskytujú aj feminatíva s prefixmi a prefixoidmi *ex-*, *anti-*, *super-*, *šef*, *top-*: (slov.) *exkancelárka*, *antivaxérka*, *supervízorka*, *šéfmanažérka*/(ukr.) *експрезидентка*, *антивакцинаторка*, *шефредакторка*, *топ-антиваксерка*, ktoré však zaraďujeme medzi prechýlené názvy motivované príslušnými mužskými pomenovaniami osôb: (slov.) *exkancelár*, *antivaxér*, *supervízor*, *šэфредактор*/(ukr.) *експрезидент*, *антивакцинатор*, *шефредактор*, *топ-антиваксер*.

Feminatíva môžu vznikať ako neologizmy na zaplnenie lexikálnej medzery, kde z určitých dôvodov ženské koreláty k pomenovaniám mužskej osoby chýbali. Žena v niektorých profesiách, ako aj vo funkcii štátnej, verejnej politickej činiteľky, osoby na čele organizácie, podniku, úradu a pod. bola predtým zriedkavosťou a tvoríť osobitnú lexému na jej označovanie nemalo vždy svoje opodstatnenie. Napr. v *Slovníku slovenského jazyka* pod redakciou Š. Peciaru (1959 – 1968) nenachádzame feminatíva *prezidentka* (Peciar, 1963), *kancelárka* (Peciar, 1959), *líderka* (Peciar, 1960), *vyjednávačka* (Peciar, 1965), *primátorka* (Peciar, 1963), *štylistka* (Peciar, 1964), *programátorka* (Peciar, 1963). Lexikálne jednotky *poslankyňa* (Peciar, 1963), *veľvyslankyňa* (Peciar, 1965), *sudkyňa* (Peciar, 1964), *predsedníčka* (Peciar, 1963) sú v slovníku zachytené, ale frekvencia ich výskytu podľa údajov Slovenského národného korpusu (2022, online) bola veľmi nízka a výrazne sa zvýšila od deväťdesiatych rokov 20. storočia. Tu ide skôr o aktualizované feminatíva ako o novotvary. V akademickom slovníku ukrajinského jazyka (Білодід, 1970 – 1980) ženské koreláty k mužským pomenovaniam osoby tejto sémantickej skupiny spravidla chýbajú: *політик* (*politik*) –, *лідер* (*líder*) –, *канцлер* (*kancelár*) –, *суддя* (*sudca*) –, *мер* (*primátor*) –, *посол* (*veľvyslanec*) –, *міністр* (*minister*) –, *президент* (*prezident*) –. Prechýlený názov *дипломатка* (*diplomatkа*) sa uvádza iba k druhému významu lexémy *diplomat*: „obozretný človek, ktorý vie zaobchádzať s ľuďmi“, a to s označením „hovorové, zriedkavo“ (Білодід, 1970 – 1980).

V modernej spoločnosti sa ženy zapájajú prakticky do všetkých aktivít a druhov činností, rovnako ako aj muži a jazyk okamžite reaguje na potreby tejto spoločnosti. Hoci akademické slovníky nie vždy „stíhajú“ odrážať dynamiku živej reči (Тараненко, 2015, s. 2017), feminatíva vznikajú zároveň s pomenovaniami mužskej osoby, ktoré sú tiež neologizmami: (slov.) *arteterapeut* – *arteterapeutka*, *copywriter* – *copywriterka*, *mediátor* – *mediátorka*, *youtuber* – *youtuberka*, *vakcinátor* – *vakcinátorka* a pod./(ukr.) *медійник* – *медійниця*, *блогер* – *блогерка*, *стендапер* – *стендаперка*, *імунолог* – *імунологи́ня*, *медіатор* – *медіаторка*, *айтішник* – *айтішниця* a pod.

Napriek pomerne vysokej frekvencii výskytu feminatív v mediálnych textoch výsledky výskumu evidujú u ukrajinských nositeľov jazyka istý stupeň neochoty, prípadne aj negatívny vzťah k ich používaniu v jazyku. Pre nositeľov ukrajinského jazyka feminatíva zatiaľ často znejú neobvykle a v ich vedomí majú konotácie menejcennosti, ironickosti, pejoratívneho zafarbenia (Архангельська, 2014, s. 34–50). Používanie maskulín v generickej funkcii prispieva k produktivite takých prostriedkov na identifikáciu ženy v ukrajinčine, akými sú analytické dvojčlenné nominácie: *жінка-комік* (*žena komik*), *жінка-єпископ* (*žena biskup*), *жінка-мер* (*žena primátor*) a gramaticko-syntaktické vyjadrenie rodu: *посол приїхала* (*veľvyslanec prišla*), *лікар-імунолог розповіла* (*lekár imunológ povedala*) a pod.

V slovenskom aj v ukrajinskom mediálnom priestore obraz súčasnej ženy však celkom odráža súčasnú ideológiu feminizácie spoločnosti vo všetkých oblastiach života. Žena je celkom samostatná a sociálne aktívna činiteľka. Je schopná vykonávať akúkoľvek prácu, obsadzovať ľubovoľnú funkciu vrátane riadenia firmy alebo celej krajiny, ale aj využívať produkty technického pokroku.

Literatúra:

- CVIKOVÁ, J., ed. (10/2009 – 03/2015): *Analýza významu a možností používania rodovo vyváženého jazyka. Národný projekt*. Bratislava: Inštitút rodovej rovnosti.
- GIANITSOVÁ-OLOŠTIAKOVÁ, L. – OLOŠTIAK, M. – REŠOVSKÁ, S. (2015): Slovtvorná motivácia a temporálna motivácia. In: M. Ološtiak (ed.): *Kvalitatívne a kvantitatívne aspekty tvorenia slov v slovenčine*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, s. 830–908.
- KREDÁTUSOVÁ, J. (2014): *Ukrajinská neológia a obnovovacie procesy v ukrajinskej lexike*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- MOLNÁR SATINSKÁ, L. – VALENTOVÁ, I., ed. (2016): *Jazykovedné štúdie XXXIII. Prechyl'ovanie: áno – nie?* Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- OLOŠTIAK, M. – REŠOVSKÁ, S. – GIANITSOVÁ, L. (2021): Jazyková zmena, neologizmy a pramene ich skúmania. In: G. Múcsková – K. Muziková (eds.): *Jazyková zmena a pramene jej skúmania*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, s. 207–221.
- PECIAR, Š., ed. (1959): *Slovník slovenského jazyka. I. A – K*. 1. vyd. Bratislava: Slovenská akadémia vied.
- PECIAR, Š., ed. (1960): *Slovník slovenského jazyka. II. L – O*. 1. vyd. Bratislava: Slovenská akadémia vied.
- PECIAR, Š., ed. (1963): *Slovník slovenského jazyka. III. P – R*. 1. vyd. Bratislava: Slovenská akadémia vied.
- PECIAR, Š., ed. (1964): *Slovník slovenského jazyka. IV. S – U*. 1. vyd. Bratislava: Slovenská akadémia vied.
- PECIAR, Š., ed. (1965): *Slovník slovenského jazyka. V. V – Ž*. 1. vyd. Bratislava: Slovenská akadémia vied.
- RUŽIČKA, J., ed. (1966): *Morfológia slovenského jazyka*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- SOKOLOVÁ, M. (2007): *Nový deklinačný systém slovenských substantív*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- ŠTEFAŇÁKOVÁ, J. (2020): *Rodovo symetrický jazyk v slovenskom a nemeckom jazykovom prostredí v kontexte európskej rodovej politiky a gender mainstreamingu*. Banská Bystrica: Belianum.
- URBANCOVÁ, L. (2010): Rodovo citlivá slovenčina – súčasný stav, možnosti jej tvorby a využitia. In: J. Klincková (ed.): *Odkazy a výzvy modernej jazykovej komunikácie*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, s. 558–570.
- АРХАНГЕЛЬСЬКА, А. (2013): До проблеми словотвірної фемінізації в українській мові. In: *Мовознавство*, 6, с. 27–40.
- АРХАНГЕЛЬСЬКА, А. (2014): Фемінні інновації в новітньому українському назовництві. In: *Мовознавство*, 3, с. 34–50.
- БІЛОДІД, І., ред. (1970 – 1980): *Словник української мови. В 11 т.* Київ: Наукова думка. [Cit. 2023-18-06.] Dostupné na internete: <<http://sum.in.ua>>
- БРУС, М. (2009): Фемінітиви української мови в переплетенні давніх і сучасних тенденцій. In: *Вісник Львівського університету. Серія «Філологія»*, 46/1, с. 61–69.
- ЗАЦНИЙ, Ю. – ЯНКОВ, А. (2008): *Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англо-український словник*. Вінниця: Нова Книга.
- КОСМЕДА, Т. (2014): Фемінізація сучасної української мови: актуалізація лексико-граматичного класу слів – назв осіб жіночої статі. Дещо про проблему їхнього лексикографування. In: Т. Космеда (ed.): *Гендерна лінгвістика в Україні: історія, теоретичні засади, дискурсивна практика*. Харків – Дрогобич: Коло, с. 161–172.

- МАСАЛІТІНА, О. (2019): Що таке фемінітиви? [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://www.the-village.com.ua/village/city/talk/285571-marketologinya-vodiyka-ta-pidpriemnitsya-scho-take-feminitivi-ta-chomu-mi-yih-vzhivamo>>
- ПУЗИРЕНКО, Я. (2008): Маскулинизация как фактор влияния на агентивно-профессиональную номинацию женщин. In: D. Balšaitytė – A. Belovodskaja – A. Braun (eds.): *Kalba, diskursas, kultūra: problemas ir sprendimai*. Каунас: Кафедра иностранных языков Каунасского гуманитарного факультета Вильнюсского университета, с. 219–225.
- СМОЛЯР, Л. (2017): Три причини, чому варто вживати фемінітиви [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://life.pravda.com.ua/columns/2017/10/28/227141/>>
- ТАРАНЕНКО, О. (2008): Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української літературної мови і явище пуризму (на загальнослов'янському тлі. In: *Мовознавство*, 2–3, с. 159–189.
- ТАРАНЕНКО, О. (2015): *Актуалізовані моделі в системі словотворення сучасної української мови (кінець XX — початок XXI ст.)*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
- ТРУШ, Н. (2019): Жінка в професії, або чи треба боятися фемінітивів. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<http://kolo.news/category/suspilstvo/14248>>
- ЧОРНІСВИЧ, М. (2018): Фемінітиви притаманні українській мові, це не якесь нове явище – мовознавиця [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <https://gazeta.ua/articles/istoriya-movi/_feminitivi-pritamanni-ukrayinskij-movi-ce-ne-yakes-nove-yavische-movoznavicya/843774>

Elektronické zdroje:

- «Ми вакциновані, але привезли з Одеси коронавірус», – лущка ютуберка про хворобу. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://volyn.tabloyid.com/privatnezhittia/mi-vaktsinovani-ale-privezli-z-odesi-koronavirus-lutska-iutuberka-pro-hvorobu-foto>>
- «Я вже пів року айтішниця». Діана Кушнір-Писаренко увійшла в ІТ в 49 років. Розповідаємо історію найдорослішого джуна *Ciklum*. [Cit. 2022-16-02.] Dostupné na internete: <<https://dev.ua/news/diana-kushnir-pisarenko>>
- 10 українських стенданів, які варто подивитися. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://slukh.media/texts/ukrainian-stand-up-concerts>>
- ADMIN (2016): *Ja som Váš Copywriter*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://napiseme.sk/ja-som-vas-copywriter>>
- Biskupka Ilse Junkermannová končí vo svojej funkcii, predstavitelia cirkvi a politiky vzdávajú hold jej 10-ročnému pôsobeniu*. [Cit. 2022-12-02.] Dostupné na internete: <<https://www.ecav.sk/aktuality/spravodajstvo/zahranicie/biskupka-ilse-junkermannova-konci-vo-svojej-funkcii-predstavitelia-cirkvi-a-politiky-vzdavaju-hold-jej-10-rocnemu-posobeniu>>
- ČULENOVÁ, K. (2021): *Štýlistka Zuzana Kanisová pozná tajomstvá celebrit. Ako vidí Vinczeovú či Maštáliru*. [Cit. 2022-16-02.] Dostupné na internete: <<https://sarm.pluska.sk/celebrity/rozhovor-stylistka-zuzana-kanisova-pozna-tajomstva-celebrit-ako-vidi-vinczeovu-mastalira>>
- EB (2016): *Social media manageri vybrali najlepšie kampane na sociálnych sieťach*. [Cit. 2022-15-02.] Dostupné na internete: <<https://strategie.hnonline.sk/news/marketing/841242-social-media-manageri-vybrali-najlepsie-kampane-na-socialnych-sietach>>
- IVKA (2018): *Štyri známe slovenské influencerky, ktoré úspešne dobývajú svet internetu: Ohúrili už aj teba?* [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://hashtag.zoznam.sk/styri-zname-slovenske-influencerky-ktore-uspesne-dobývaju-svet-internetu-ohurili-uz-aj-teba/>>
- KOZÁČKOVÁ, B. (2022): *Interiérová dizajnérka – Beáta Kozáčková*. [Cit. 2022-15-02.] Dostupné na internete: <<https://www.kozackova.sk/interierova-dizajnerka>>
- LUKÁČ, M. (2022): *Europarlament. Mohla by ho viesť žena. V ceste jej stojí názor na potraty*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://www.postoj.sk/97042/mohla-by-ho-viest-zena-v-ceste-jej-stoji-nazor-na-potraty>>
- MAKSYMUS (2017). *Дві причини не вживати фемінітиви*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://maksymus.wordpress.com/2017/11/09/500520/>>

- MICHAL, I. (2021): *Známu antivaxerku presvedčila na očkovanie až smrť blízkeho*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://presov.korzar.sme.sk/c/22790699/ockovali-znamu-antivaxerku-zo-socialnych-sieti-presvedcila-ju-az-smrt-blizkeho.html>>
- NOVYSEDLÁK, M. (2022): *TikTokerka ukázala jednoduchý trik, ako zistiť, či vás partner podvádza*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://obkec.azet.sk/clanok/89m7e3/tiktokerka-ukazala-jednoduchy-trik-ako-zistit-ci-vas-partner-podvada>>
- OLÁH, M. (2020): *Prírodné cintoríny nie sú výstrelok ekoaktivistov. Od ľudí počívame, že humanizujeme pohrebníctvo, hovorí celebrantka*. [Cit. 2022-14-02.] Dostupné na internete: <<https://www.tyzden.sk/rozhovory/69201/prirodny-cintorin-cim-viac-je-clovek-v-kontakte-s-pripravou-pohrebu-tym-viac-je-v-kontakte-s-reality-straty-blizkeho-cloveka/?ref=kat>>
- Pomocníci v domácnosti*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://www.domelia.sk/profil/upratovanie-pomoc-v-domacnosti/94446>>
- Profesionálna vizážistka makeup & hairstyle* [Cit. 2022-15-02.] Dostupné na internete: <<https://www.rea-vizaz.sk>>
- Proxy (2021): *Známa vakcinátorka Prokopová hovorí o daroch farmaceutických firiem*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<http://oral.sk/znama-vakcinatorka-prokopova-hovori-o-daroch-farmaceutickych-firiem>>
- REZÁKOVÁ, V. (2014): *Copywriterka Ivica Ďuricová: Keď píšem, cítim sa najviac živá*. [Cit. 2022-12-02.] Dostupné na internete: <<https://www.podnikajte.sk/domace-pribehy/copywriterka-ivica-duricova>>
- SITA (2015): *Autistické dievča z Prešova bude vystavovať v múzeu Andyho Warhola*. [Cit. 2022-11-02.] Dostupné na internete: <<https://presov.korzar.sme.sk/c/7655086/autisticke-dievca-z-presova-bude-vystavovat-v-muzeu-andyho-warhola.html>>
- SITA (2021): *Prešov vstúpi do nového roka v rozpočtovom provizóriu. Primátorka nepodpísala uznesenie k rozpočtu*. [Cit. 2022-16-02.] Dostupné na internete: <<https://www.kosiceonline.sk/presov-vstupi-do-noveho-roka-v-rozpocetovom-provizorii-primatorka-nepodpisala-uznesenie-k-rozpocetu>>
- SITA, TASR (2022): *Prezidentka diskutovala s cirkvami o zmiernení napätia*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/614205-prezidentka-diskutovala-s-cirkvami-o-zmierneni-napatia>>
- Slovenské fashion blogerky*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://noizz.aktuality.sk/fashion/slovenske-fashion-bloggerky/547dfft>>
- Slovenský národný korpus – prim-10.0-public-all*. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV. [Cit. 2023-18-06.] Dostupné na internete: <<https://korpus.sk>>
- Soňa (2021): *Z manažérky sex koučka: Simona pomáha ľuďom mať lepšiu aj vzťahy*. [Cit. 2022-14-02.] Dostupné na internete: <<https://hashtag.zoznam.sk/simona-macorova-sex-koucka>>
- TAM (2021): *Komická Simona Salátová ukázala byť: MEGA obývačka, farebná knižnica a AHA na tú POSTEL!* [Cit. 2022-14-02.] Dostupné na internete: <<https://www1.pluska.sk/soubiznis/domaci-soubiznis/fotokomicka-simona-salatovala-ukazala-byt-mega-obyvacka-farebna-kniznica-aha-tu-postel>>
- TASR (2009): *Greta si vo Washingtone prevzala prestížnu cenu od Amnesty International*. [Cit. 2022-12-02.] Dostupné na internete: <<https://svet.sme.sk/c/22214305/thunbergova-prevzala-cenu-velvyslanec-svedomia-od-amnesty-international.html>>
- TASR (2021): *A. Merkelová vyzvala ženy, aby sa viac zapájali do politiky*. [Cit. 2022-14-02.] Dostupné na internete: <<https://www.trend.sk/spravy/merkelova-vyzvala-zeny-aby-viac-zapajali-politiky>>
- TASR (2022): *Guterres ponúkol Merkelovej pracovnú pozíciu v OSN. Exkancelárka ju odmietla*. [Cit. 2022-12-02.] Dostupné na internete: <<https://spravy.pravda.sk/svet/clanok/613916-guterres-udajne-ponukol-merkelovej-poziciu-sefky-poradnej-rady-osn>>
- Vidiecky parlament Slovenska (2021): *Vyhlasujeme 20. ročník súťaže Vidiecka žena roka – „Líderka roka 2021“*. [Cit. 2022-16-02.] Dostupné na internete: <<https://www.vipa.sk/vyhlasujeme-20-rocnik-sutaze-vidiecka-zena-roka-liderka-roka-2021>>
- ZÁVADSKÁ, P. (2022): *Ženy v IT*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://ajtyvit.sk/zeny-v-it/petra-zavadska>>
- ZIMMERMANNOVÁ, Z. (2021): *Úspešná dizajnérka Katarína Stupavská vníma steny ako ženské krivky, na ktoré „šije“ na mieru*. [Cit. 2022-16-02.] Dostupné na internete: <<https://zivot.pluska.sk/pribehy/uspesna-dizajnerka-katarina-stupavska-vnima-steny-ako-zenske-krivky-ktore-sije-mieru>>

- ZOZNAM (2015): *Očkováním znižujeme úmrtnost' v utečeneckých táborech*. [Cit. 2022-12-02.] Dostupné na internete: <<https://www.magna.org/sk/news/ockovanim-snizujeme-umrtnost-v-uprchlickych-taborech>>
- ZOZNAM (2021): *Markizácka superstaristka po rokoch: To je zmena... Z nuliek rovno štvorky!* [Cit. 2022-15-02.] Dostupné na internete: <<https://www.topky.sk/cl/100314/2138669/Markizacka-superstaristka-po-rokoch--To-je-zmena----Z-nuliek-rovno-stvorky->>
- ZOZNAM (2022): *Mladá youtuberka podceňovala očkovanie, sama skončila na JIS-ke: Prišiel ťažký covid a sype si popol na hlavu!* [Cit. 2022-16-02.] Dostupné na internete: <<https://www.topky.sk/cl/11/2249407/Mlada-youtuberka-podcenovala-ockovanie--sama-skoncila-na-JIS-ke--Prisiel-tazky-covid-a-sype-si-popol-na-hlavu->>
- Біль у вухах та різкий біль у горлі: лікар-імунолог розповіла про симптоми штаму «Омікрон»*. [Cit. 2022-15-02.] Dostupné na internete: <<https://leopolis.news/post/57633/bil-u-vuhah-ta-rizkyy-bil-u-gorli-li-kar-imunolog-rozpovila-pro-symptomy-shtamu-omikron>>
- Більшість священників у Швеції - жінки. Вперше за історію церкви*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/ukrainian/news-53503721>>
- Блогерка-антивакцинаторка з Черкас заявила, що українці та росіяни — один народ*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://provce.ck.ua/bloherka-z-cherkas-zaiavyla-shcho-ukraintsi-ta-rosiiany-odyn-narod>>
- В Молдові порахували майже усі голоси: лідером є експрем'єрка Майя Санду*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://volynua.com/posts/v-moldovi-porahuvali-mayzhe-usi-golosi-liderom-e-ekspre-merka-mayya-sandu>>
- В Україні з'явилася перша цифрова інстаграм-інфлюенсерка – Астра Старр*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<http://prportal.com.ua/Fakty/v-ukrayini-zyavilasya-persha-cifrova-instagram-inflyuenserka-astra-starr>>
- Вакцина на папері. Хто і для чого робить в Україні фальшиві Covid-сертифікати та які можуть бути наслідки*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://shpalta.media/2021/12/07/vakcina-na-paperyi-xto-i-dlya-chogo-robit-v-ukraini-falshivi-covid-sertifkaty-ta-yaki-mozhut-buty-naslidki>>
- Вікторія Поліщук: "Карантин збільшив кількість звернень до мене як до адвокатки у сфері трудового права"*. [Cit. 2022-12-02.] Dostupné na internete: <<https://helsinki.org.ua/articles/viktoria-polishchuk-karantyn-zbilshyv-kilkist-zvernenn-do-mene-iak-do-advokatky-u-sferi-trudovoho-prava>>
- Вони змусять вас реготати: сім популярних українських стендап-коміків*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://shotam.info/vony-zmusiat-vas-rehotaty-sim-populiarnykh-ukrainskykh-stendap-komikiv>>
- Депутатка "Слуги народу": Мого чоловіка затримали через мої голосування*. [Cit. 2022-20-02.] Dostupné na internete: <<https://www.pravda.com.ua/news/2019/11/14/7231943/>>
- Жінка розповіла, чому розлучилася з "ідеальним чоловіком" після 20 років шлюбу*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://news.obozrevatel.com/ukr/lady/psychology/zhinka-rozpovila-chomu-roz-luchilasya-z-idealnim-cholovikom-pislya-20-rokiv-shlyubu.htm>>
- Жінка-натхнення, інфлюенсер, підприємець Тетяна Коджаєва підтримала проєкт I love Ukraine*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://fostylen.com/kultura/zhinka-nathnennja-inflyuenser-pidpriiemec-tetjana-kodzaieva-pidtrimala-proiekt-iloveukraine>>
- Жінка-священниця: рівноправ'я чи блюзнірство*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://tsn.ua/lady/authors/zhinka-svyaschenik-rivnoprav-ya-chi-blyuznistvo-1700433.html>>
- Жіночий квартал — квитки на виступ жіночого кварталу в Києві*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://tickethunt.net/ua/performer/6257/zenskij-kvartal>>
- Зміна №9. ДК 003:2010. Класифікатор професій (2020): Київ: Мінекономіки*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1574915-20#Text>>
- Ірина Верещук. Міністр і "жінка з парасолькою", яка реінтегруватиме окуповані території*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/ukrainian/news-58955706>>
- Коко Шанель. Як знаменита модельєрка подарувала жінкам свободу*. [Cit. 2022-16-02.] Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/ukrainian/vert-cul-55906675>>
- Круті жіночі стендап-шоу, які вийшли 2020 року*. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://www.wonderzine.com.ua/wonderzine/culture/culture/3615-kruti-zhinochi-stendap-shou-yaki-viyshli-2020-roku>>

Лідія Таран розкрила ім'я дизайнера своїх неймовірних костюмів: вона створює образи Мей Маск і княгині Монако. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://www.rbc.ua/ukr/styler/lidiya-taran-raskryla-imya-dizaynera-svoih-1643047511.html>>

Лікарка-імунологія розповіла, як зміцнити імунітет під час пандемії. [Cit. 2022-15-02.] Dostupné na internete: <<https://city-adm.lviv.ua/news/science-and-health/medicine/278990-likarka-imunologhynia-roz-povila-ia-k-zmitsnyty-imunitet-pid-chas-pandemii>>

Мерка Парижа Анн Ідальго хоче стати президенткою Франції. [Cit. 2022-12-02.] Dostupné na internete: <<https://www.dw.com/uk/merka-paryzha-ann-idalho-maie-namir-staty-pershoiu-prezydentkoiu-frantsii/a-59157965>>

Німецька посолка: імовірність російського нападу є низькою. [Cit. 2022-13-02.] Dostupné na internete: <<https://www.dw.com/uk/nimetska-posolka-u-kyievi-imovirnist-rosiiskoho-napadu-ye-nyzkoiu/a-60238360>>

Папа Римський розширив права жінок у церкві та дозволив їм прислужувати біля вівтаря. [Cit. 2022-15-02.] Dostupné na internete: <<https://hromadske.ua/posts/papa-rimskij-rozshiriv-prava-zhinok-u-cerkvita-dozvoliv-yim-prisluzhuvati-bilya-vivtarya>>

Поганий шеф: що робити, щоб його не "вбити" і спокійно працювати. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://ukrainky.com.ua/poganyj-shef-shho-robyty-shhob-ne-vbyty-i-spokijno-praczuuvaty/>>

ПОНОМАРІВ, О. (2017): Блог проф. Пономарева: як називати жінку-посла? [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/ukrainian/blog-olexandr-ponomariv-41932102>>

Посередниця, що збирала допомогу для багатодітної матері, нажилася на благодійності. [Cit. 2022-16-02.] Dostupné na internete: <<https://ntn.ua/uk/products/programs/svidok/news/2010/05/19/3788>>

Послня Німеччини в Україні відвідала могилу Катерини Гандзюк. [Cit. 2022-15-02.] Dostupné na internete: <<https://ks.suspilne.media/news/48557>>

Посол США: «Ми виділяємо одну важливу реформу – створення антикорупційного суду». [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://hromadske.ua/posts/posol-ssha-my-vydiliaiemo-odnu-vazhlyvu-reformu-stvorennia-antykoruptsiinoho-sudu>>

Прем'єрка Фінляндії вибачилася за похід у клуб після контакту із захворілим на ковід. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <https://lb.ua/world/2021/12/09/500570_premierka_finlyandii_vibachilasya.html>

Прощання залізної фрей. Ким була Ангела Меркель для Німеччини і Європи. [Cit. 2022-16-02.] Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/ukrainian/features-58690209>>

Скільки заробляє персональна стилістка. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://www.the-village.com.ua/village/business/personal-account/308469-vlasniy-rahunok-personalna-stilistka>>

Твій фінансовий коуч. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<http://julija.levin.tilda.ws/>>

Топ-7 українських дизайнерів, відомих у світі. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://ukrainianpeople.us/топ-7-українських-дизайнерів-відомих-у/>>

У мережі потролили Тимошенко через вакцинацію. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://u-news.com.ua/120826-u-merezhi-potrolyly-tymoshenk-cherez-vakcynaciu-video.html>>

У Меркель новий криз. Що зі здоров'ям канцлерки. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://ua.korrespondent.net/world/4112184-u-merkel-novyi-kryz-scho-zi-zdoroviam-kantslerky>>

Український правопис (2019): Українська національна комісія з питань правопису. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>>

Українські медійниці засуджують вирок білоруським журналісткам Катерині Бахваловій та Дарії Чульцовій [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://zmina.ua/statements/ukrayinski-medijnyczi-zasudzhuyut-vyrok-biloruskym-zhurnalistkam-kateryni-bahvalovij-ta-dariyi-chulczovij>>

Фейсбук львів'ян атакував дивний вірус. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://www.032.ua/news/298354/fejsbuk-lvivan-atakuvav-divnij-virus>>

Хто задає тренди в ТікТок: топ-8 українських тіктокерів-мільйонників. [Cit. 2022-18-02.] Dostupné na internete: <<https://shotam.info/tiktok-ta-trendy-top-8-ukrainskykh-tiktokeriv-milyonnykiv>>

Як журналістка, жонглер та аналітикиня змінили професію й перейшли в ІТ. [Cit. 2022-16-02.] Dostupné na internete: <<https://happymonday.ua/yak-zhurnalistka-zhongler-ta-analitykynya-zminyly-profesiyu-j-perejshly-v-it>>

Summary

Feminatives in media texts of the 21st century in the Slovak-Ukrainian comparative context

The article examines the common and different trends in the enrichment of the feminine lexicon in the modern Slovak and Ukrainian languages. On the media texts material of the 21st century, published on Slovak and Ukrainian Internet pages, the processes affecting the feminatives creation and functioning in modern languages are characterized, the identifying women means and methods in the studied languages are examined and analyzed. The language of mass media is most responsive to changes in social relations, to new historical and social circumstances. It is in media texts that words that name new facts and determine their value appear. In the formation of the linguistic image of a modern woman, the most expressive dynamics are revealed by the persons' names of the female gender by profession, activity and occupation type; according to the performed function; by activity subject, favorite or typical activity. Feminatives of these semantic groups became the subject of this study, which was carried out with the involvement of rich illustrative material.

„Zpracování a vydání publikace bylo umožněno díky účelové podpoře na specifický vysokoškolský výzkum udělené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR Univerzitě Palackého v Olomouci (IGA_FF_2023_018).“